

Светозар Ђоровић

БОГОЈАВЉЕНСКА НОЋ (одломак)

У малој сиротињској кући на крају махале мршави, бледи седмогодишњи малиша размишља како да помогне болесној мајци. Богојављенска ноћ испунила је дечаково срце великом надом.

Приближује се поноћ. Читаву касабу обавио је густи мрак и само што у малој, сиротињској кућици, тамо на крају махале, још трепери слаба свјетлост. То се кратка свијећа, лојаница, бори са смрћу... Догорила је скоро до краја, па се онај злаћани пламен повија, дрхће и лагано пуцкара, разбацујући ситне, модрикасте пјеге и једва освјетљујући онај дио собе, гдје, на подераном душеку, лежи болесна жена, у задњим часовима... Близу главе њезине је мало пенџерче... Крај њега сједи мршави и блиједи седмогодишњи малиша, па замишљено гледа у небо. Наклатио се на крај пенџера, поднимио се руком, па нити се миче, нити говори. Као да је од камена. Само ако болесница каткада јаче јаукне, окрене јој се и, готово шапатам, запита:

– Мајко, боли ли те пуно?

– Ох... боли...

А он је тихо поглади по образу.

– Не бој се, све ће проћи!

Па се опет окрене и гледа као прије. По свему небу осуле се звијезде и као да се смјешкају на њега. А он их гледа... гледа и никада да одврати очију. Као да то и нијесу звијезде, него разне лијепе играчке, које дјеца тако радо и тако дуго гледају... Једна звијезда затрепта, полети и ишчезну у ноћи, оставивши за собом свијетао траг... Мали погледа и, као да то прије није ни видио, благо се осмјехну.

– Сад ће – тихо прошапта.

Он је мислио да ће сада попадати још неколико звијезда и тада ће бити оно што управо и чека: да ће се отворити небеса. Баш јутрос разговарао се са својим друговима у школи (а ишао је у први разред) те један рече да се увијек о поноћи, уочи Богојављења, отворе небеса. И тад, шта год ко зажели, нека заиште, па ће му се испуни-ти.

Сва дјеца рекоше да ће чекати поноћ.

– Ја ћу искати златна коња! – рече једно.

– Ја царске хаљине!

– Ја каруце!

– Ја сабљу од алмаза!

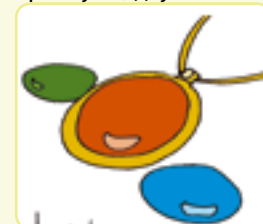
– Само је он шутио.

– А ти шта ћеш? – запиташе га.

– Ја... да ми оздрави мајка...

Богојављење – хришћански празник који се слави 19. јануара, дан Исусовог крштења. Према веровању тога дана у поноћ небо се отвара а Бог се јавља људима да им испуни жеље
касаба – градић, варошица, паланка
махала – градска или сеоска четврт, улица, квартал, део вароши

заискати – затражити
каруце – врста кола на четири точка, с кровом и високим седиштем за кочијаша; лака кола, кочије
алмаз – драги камен, брилијант, дијамант

Он, уистину, и није имао веће жеље од те... Јадна његова мајка!... Два мјесеца лежи и мучи се, а никога код ње да је подвори, осим њега. Само још комшиница Ана што је свако јутро обилази и доноси јој понуда...

И он је, одмах иза акшама, сјео код тога пенцера и почео гледати у небо, чекајући да се отвори. Сјутра је Богојављење и вечерас се мора отворити!... Већ је смислио и реченицу коју ће рећи. Али мора брзо изговорити, пошто се небо зачас затвори.

– Боже, да ми оздрави мајка! – тако ће рећи. Тада, није сумње, Бог ће га послушати, те јој послати здравље. И она ће тада устати са свога душека. Неће бити блиједа и мршава, него пуна и румена, нити ће бити овако тужна и сјетна, него весела, потпуно весела, те ће се с њиме, као и прије, шалити, носити га у наручју и пјевати му ону његову омиљену пјесму:

Божих, Божић бата,
Носи киту злата,
Да позлати врата
И обоја побоја
И сву кућу до краја.

Осим тога, она ће зарађивати и куповати му колача од шећера, као некада. Сашиће му и лијепе, нове хаљине, да не иде у дроњцима, као сада.

– Мајко – зовну је тихо.

– А... – одазва се болесница, стењући.

– Још мало... па ћеш оздравити! – рече јој некако поуздано. А затајио је како ће оздравити. Хтио је најприје да јој измоли од Бога здравље, па тек ујутру, кад се пробуди здрава и весела, да јој каже како је чекао отварање небеса и како је он Бога умолио...

Свијећа, која је све до сада догоријевала, прасну и утрну се.

У соби завлада мрак.

Мали се, у први мах, трже; но одмах, затим, још се јаче приљуби уз пенцер и гледаше...

– Само да пану још неколике звијезде, па ће се небо отворити – прошапта. И жељно чекаше хоће ли још која затрептати и угасити се.

Звијезде су блистале и осмјехивале се, исто као и прије.

– Боже, да ми оздрави мајка! – понови опет полугласно своју молитву, само да не би заборавио и збунио се ако се изненада отворе небеса.

– Спавај... – тихо изговори болесница, по шапутању осјећајући да још није заспао.

– Спавај ти, мајко. Сад ћу ја! – одговори јој, не окрећући се.

Напољу се чуло звиждање. То је ноћни стражар дозивао свога друга. Из даљине је одјекнуо други звиждук... И све се опет умири...

– Брже ће! – рече мали, па опет поче понављати молитву... Додуше, сад је осјећао неку тежину у глави. Сама се спушташе на прса, а трепавице, као од олова, покаткада се склапаху...

– Боже, да ми оздрави мајка! – шапутао је монотано, као кад лекцију учи. А глава му све тежа и тежа.

Уједанпут као да нестане свијех звијезда са неба... Па није то да су трепнуле и ишчезле, него као да их неко заклони мрачним чаршавом... А у даљини као да поче нешто тутњати, па све јаче... све јаче... И уколико се тутањ

подворити – послужити

акшам – први мрак,
сутон, сумрак

дроњци – поцепана
изношена одећа

пенцер – мали прозор,
прозорче

приближивао, утолико се све више и више разлијевала нека чудна свјетлост. Она, мало-помало, освијетли малу собицу јаче него што је лојаница освјетљавала... Док једанпут страшно сину. И блисну толика свјетлост, да маломе чисто заслијепи очи. „Отворила се небеса”, као да му сину кроз главу. Гласно изговори научене ријечи:

– Боже, да ми оздрави мајка!

Како то рече, свјетлости нестане. Мрак опет обујми све...

А, тога истогачаса, он лијепо угледа мајку, како се диже са душека и иде њему, да га загрли. Она бијаше сада тако лијепа, крепка, здрава, какву је познавао, док је био врло мали... Он врисну од радости и полети јој на прса. А она га притисну и поче љубити, топло љубити. Ти пољупци бијаху му тако драги, тако слатки!... Чисто не зна шта би радио од превелике среће. Па и он загрли њу и поче јој враћати још топлије и још слађе.

Зора је осванула кад се пробудио. Полако отвори очи, протра их, па онда погледа око себе. Сјети се оне свјетлости и како је молио Бога за мајку.

лојаница – свећа

обујмити – обухватити

крепка – снажна, јака

ЛИТЕРАРНИ КУТАК

- ❁ Ова дирљива прича осликава дечакове:
  - а) успомене;
  - б) бриге и страхове;
  - в) чежње и надања.

Сваку од наведених тврдњи поткрепи детаљима из приче.

- ❁ Дечакова мајка је тешко болесна. Ту сцену писац дочарава сликовитим описом. Прочитај наглас тај део и објасни његово значење.
- ❁ Како се дечак труди да помогне мајци? Шта све чини? Које речи утехе јој упућује? Шта из дијалога мајке и сина сазнајеш о њиховом односу? Коју улогу имају испрекидане речи и реченице у изражавању њихових осећања?
- ❁ Док забринуто *седи крај њенџера, одмах иза акшама*, дечак се нечему нада. Шта очекује од виших сила и небеса? Како замишља мајку кад оздрави? Шта му у њиховом дружењу посебно недостаје?
- ❁ Од кога дечак сазнаје за магију Богојављенске ноћи? Шта ће његови другови пожелети у поноћ, а шта он? Коју ће реченицу изговорити? Зашто ће је толико пута поновити?
- ❁ Јесу ли се небеса заиста отворила или их је дечак таквима видео у својој машти? Којим надањем је испуњена дечакова душа?
- ❁ У одломку који је пред тобом недостаје крај приче. Буди за тренутак у улози писца. Доврши причу. Помози дечаку да своје детињство испуни радошћу и срећом.
- ❁ Пронађи у причи све описе. Коју улогу они имају у драмској радњи приповедања?
- ❁ Пронађи стилске фигуре у описима звезда и неба.
- ❁ У причи има неколико примера за плеоназам. Уочи их и објасни зашто су коришћени у описима предмета? О плеоназмима види на стр. 223 Читанке.

Светозар Ћоровић (1875–1919), приповедач, романописац, драмски писац. Рођен у Мостару. Са Јованом Дучићем и Алексом Шантићем покренуо књижевни часопис *Зора*. Најпознатија дела: *Бакине њриче*, *У часовима одмора*, *Моји њознаници*, *Марков њријех*, *Брђани* (приповетке), *Женидба Пере Каранџана*, *Својан Муџикаша*, *Међу својима* (романи), *Он*, *Ајша*, *Зулумђар* (драме).

Вук Стефановић Караџић је у књизи *Животи и обичаји народа српскога* објаснио у шта су Срби веровали и како су своје обичаје поштовали. Прочитај следећи одломак:

„Срби приповиједају да се ноћу уочи Богојављења сваке године отвара небо и да ће онда Бог донети свакоме који шта заиште (само да не иште више него једно). Гдјекоји стоје напољу по цијелу ноћ, не би ли видјели кад се небо отвори, али то сваки не може видјети...

Многи се на Богојављење ујутру прије сунца купају у потоку или у ријеци (ако је вода смрзла, а они пробију лед, као што сам га ја пробијао на Жеравији). Ако је о Богојављењу велики мраз, онда се мисли да ће бити добра година...”